

навчальних планів та забезпечення відповідних матеріалів і методологій вимагає додаткових ресурсів та підготовки викладацького складу.

З цією метою в останні роки на кафедрі створено низку навчальних посібників, що орієнтуються на досягнення ЦСР [3, 4]. По-друге, міждисциплінарний підхід вимагає тіснішої співпраці між кафедрами різних закладів вищої освіти України та інших держав, що також є викликом для традиційної системи навчання. Наслідком такої співпраці з висококваліфікованими фахівцями – фізиками, хіміками, нейрофізіологами, фармацевтами, ревматологами та неврологами стала низка спільних публікацій у високорейтингових наукових виданнях, які широко використовуються у навчальному процесі на кафедрі патофізіології.

Тобто, перспектива розвитку такої інтеграції є надзвичайно важливою. В умовах зростання глобальних загроз (як екологічних, так і соціальних), фахівці з вищою освітою повинні бути готові до участі у вирішенні цих проблем. Медична освіта, яка враховує концепції сталого розвитку, забезпечить підготовку фахівців нового покоління, здатних приймати рішення, орієнтовані на довгострокове збереження здоров'я населення та планети загалом.

Висновки. Інтеграція концепцій сталого розвитку у навчальний процес на кафедрі патофізіології медичних університетів є необхідним кроком для підготовки сучасних фахівців. Цей підхід дозволяє поєднати біологічні та соціально-екологічні аспекти патологій, формувати навички соціальної відповідальності та співпраці у вирішенні глобальних викликів. Подальший розвиток цієї інтеграції сприятиме формуванню нової генерації лікарів, здатних ефективно працювати в умовах сучасних глобальних загроз та викликів.

Література:

1. The Sustainable Development Goals. Welcome to the United Nations. Available from: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/>
2. Renganathan E, Davies P. Sustainable Development Goals and the role of and implications for primary care physicians. *Malays Fam Physician*. 2023 Sep 16;18:54. doi: 10.51866/cm0005.
3. Akimov OYe, Solovyova NV, Kostenko VH. Pathogenic action of environmental factors. *Poltava*; 2023. 136 p.
4. Akimov OYe, Denysenko SV, Kostenko VH. Pathophysiology of thermoregulation: Fever. *Poltava*; 2024. 119 p.

ДОСВІД ДІЯЛЬНОСТІ ШКОЛИ-ЛАБОРАТОРІЇ ДЖОНА ДЬЮЇ ЯК СТРУКТУРНОГО ПІДРОЗДІЛУ УНІВЕРСИТЕТУ ЧИКАГО (1894-1904 рр.)

Кравцова Н.Г.

*Полтавський юридичний інститут
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
nadkravtsova@ukr.net*

Соціально-економічні трансформації в Україні, створення міжнародного освітнього простору, суголосність глобальних педагогічних процесів прискорюють динаміку демократизації і гуманізації вітчизняної освіти, актуалізують перцепцію історико-педагогічного досвіду країн зі сталою демократією. Це обумовлює тривалий, сталий інтерес до педагогічного новаторства Джона Дьюї (1859–1952) – визначного американського педагога, філософа, засновника Чиказької експериментальної школи-лабораторії – альтернативного навчального закладу, діяльність якого залишається у фокусі уваги світової педагогічної спільноти вже більше століття.

Отже, метою дослідження є аналіз складників новаторської педагогічної діяльності Джона Дьюї періоду його роботи на чолі об'єднаної кафедри педагогіки, філософії та психології Чиказького університету (1894-1904 рр.).

Процеси прискореної індустріалізації, які розпочалися в останню третину XIX століття, викликали значні трансформації американського суспільства. Динаміка і масштабність новаторства, бурхливий технічний прогрес, загальнонаціональна урбанізація супроводжувалися значними змінами соціального клімату США: високим ступенем суспільної поляризації, етнічним плюралізмом, соціальною та географічною мобільністю. Безперечно, що глибина і безпрецедентний характер цих трансформаційних процесів потребували адекватного науково-теоретичного обґрунтування. Стало очевидним, підкреслює Дж. Дьюї, що суспільні науки, зокрема, філософія більше не можуть оперувати абстрактними конструктами, а мають повернутися до проблем людини, світу, до визначення орієнтирів та цінностей, якими людям слід керуватися і в науковій діяльності, і в повсякденному житті. Отже, методологічний та евристичний потенціал філософії має бути підґрунтям для розробки стратегій розвитку суспільства індустріальної доби, подолання властивих йому суперечностей і конфліктів, зокрема в галузі виховання і освіти. У своїй програмній праці „Демократія й освіта” (1916 р.) Дж. Дьюї проголошує: „Освіта є лабораторією, у якій філософські ідеї перевіряються практикою і конкретизуються” [1, 84].

Свій особистий шанс перевірити власні філософські та педагогічні ідеї на практиці Дж. Дьюї отримав у 1894 р., коли президент Чиказького університету У.Р. Харпер запропонував йому очолити кафедру філософії цього навчального закладу. Дж. Дьюї розглядав цю пропозицію як унікальну можливість зробити нагальні проблеми педагогічної практики об'єктом ґрунтовного наукового дослідження. Учений прийняв запрошення за умови, що на основі очолюваної ним кафедри буде сформований новий університетський підрозділ, який об'єднає в одну структурно-адміністративну одиницю викладачів філософії, педагогіки та психології. Таке структурне перетворення, на думку Дж. Дьюї, сприяло б оптимізації філософсько-педагогічних досліджень.

З огляду на масштабність поставленого перед об'єднаною кафедрою завдання – забезпечення тісного зв'язку між теоретичною роботою та вимогами практики, Дж. Дьюї розробив план дій, який передбачав:

1. Надання педагогіці не тільки повноправного, а й провідного статусу в курсі дисциплін, що викладалися в університеті.
2. Створення при університеті експериментальної школи з метою перевірки на практиці реалізації моделі навчально-виховного процесу, яка ґрунтувалася на засадах нової філософії освіти [4, 33-34].

Спектр фахових курсів, які пропонувала щойно відкрита кафедра у 1895-96 та 1896-97 навчальних роках, засвідчив початок нової ери у викладанні педагогіки в Чиказькому університеті. З метою забезпечення високого рівня підготовки студентів Дж. Дьюї значно розширив як педагогічний колектив кафедри, так і коло дисциплін, що викладалися. Якщо до прибуття Дж. Дьюї до університету у 1894 р. там викладалися лише два фахових курси: один з історії педагогіки, другий – з теорії виховання й освіти, то вже у 1900 р. кафедра пропонувала двадцять три фахові дисципліни. Дж. Дьюї особисто проводив лекції та семінари з психології освіти, філософії виховання, методології виховання й освіти, еволюції освітніх теорій, початкової освіти, еволюції навчальних програм з XV по XVIII століття тощо. Студенти вивчали також загальну педагогіку, педагогічну спадщину Й.Г. Песталоцці та Ф. Фребеля, історію англійської педагогіки. Обов'язковими для всіх студентів були курси з психології, логіки й етики.

Як вже зазначалося, керівництво та науково-викладацький склад Чиказького університету ініціювали налагодження ефективних зв'язків між цим навчальним закладом та містом. Викладачі кафедри педагогіки були активними учасниками цього процесу. Так, для вчителів початкових та середніх шкіл Чикаго традиційним стало

проведення вчительських конференцій, зборів, дискусій за круглим столом у стінах університету. Про популярність цих заходів свідчить їхня масовість: у середньому 500-700 учасників. За ініціативою Дж. Дьюї при очолюваній ним кафедрі був створений Педагогічний клуб, на засіданнях якого вчителі шкіл мали змогу ознайомитися та взяти участь в обговоренні наукових робіт викладачів й аспірантів кафедри. До того ж Педагогічний клуб влаштував регулярні огляди наукової та методичної літератури, підручників, довідників [2, 89].

Невід'ємною складовою ефективного функціонування університетської кафедри педагогіки Дж. Дьюї вважав виконання програми „педагогічних досліджень і відкриттів”, яка б органічно поєднала теоретичні пошуки з вимогами практики. Оскільки проведення досліджень вимагає наявності лабораторії, Дж. Дьюї наголосив на необхідності створення при очолюваній ним кафедрі експериментальної школи – своєрідного дослідного поля для випробування і конкретизації філософських і педагогічних ідей. „Школа є однією з форм суспільного життя, ... яка має безпосередньо експериментальний характер, і, якщо філософія коли-небудь стане експериментальною наукою, то відправним пунктом для неї буде створення школи”, – стверджував Дж. Дьюї [4, 244]. Керівництво Чиказького університету підтримало ініціативу Дж. Дьюї і виділило тисячу доларів на організацію експериментальної школи, яка була офіційно відкрита у січні 1896 року. Діяльність Чиказької школи-лабораторії суттєво вплинула як на інші нетрадиційні навчальні заклади, так і на масову американську школу початку ХХ століття, оскільки це був перший експеримент, який мав на меті наближення шкільної практики до вимог американського суспільства індустріальної доби.

Визначальною ідеєю роботи школи-лабораторії стала теза Дж. Дьюї про те, що суспільство може бути реформованим через школу, адже її покликанням американський педагог вважав організацію середовища, яке б сприяло духовному зростанню людини. Тобто шляхом послідовного і безперервного оновлення та вдосконалення шкільної освіти можна досягти гармонізації суспільного ладу. Але для цього школа повинна сама радикально змінитися і стати громадою, у якій усі учні залучалися б до спільної продуктивної діяльності, а навчання відбувалося б у процесі цієї діяльності.

На жаль, у 1904 р. між Дж. Дьюї та президентом Чиказького університету У. Р. Харпером виник особистий конфлікт, який призвів до відставки педагога з усіх посад, які він обіймав, і, зрозуміло, до передчасного припинення діяльності школи-лабораторії. Однак, в якості інструмента конкретизації і практичного утілення інноваційних педагогічних ідей Дж. Дьюї, вона більше століття визначала перспективи розвитку масової американської школи, стимулювала світову педагогічну думку першої половини ХХ ст. і продовжує викликати науковий інтерес як із позицій педагогічної ретроспективи, так і з прогностичними намірами.

Отже, прискорене формування індустріального суспільства в США в останню третину ХІХ – на початку ХХ ст. актуалізувало запит на теоретико-педагогічне осмислення проблем реформування освіти, що забезпечила філософія прагматизму, яка стала практичним методом накопичення й поширення соціального досвіду. Вирішальна роль у виконанні цієї місії відводилася школі як провідному інституту соціалізації особистості, потенційному інструменту реформування й гармонізації усього суспільного життя. Установлено, що з низки нетрадиційних навчальних закладів США кінця ХІХ – початку ХХ ст. найбільший вплив на теорію і практику освіти мала експериментальна школа-лабораторія Дж. Дьюї, створена як структурний підрозділ очолюваної ним кафедри педагогіки, філософії і психології Чиказького університету. Цей альтернативний навчальний заклад сприяв практичному випробуванню й конкретизації філософських та педагогічних ідей Дж. Дьюї. Актуалізація новаторського педагогічного доробку Дж. Дьюї забезпечує кристалізацію конструктивних ідей сучасності (креативності педагогічної діяльності, модульного змісту навчання, ключових компетентностей, моніторингу якості знань та ін.). Подальшого вивчення

потребує генеза Чиказької експериментальної школи-лабораторії як сучасного феномена педагогічної теорії і практики США.

Література:

1. Дьюї Д. Демократія і освіта. Джон Дьюї. Львів: Літопис, 2003. 294 с.
2. Dewey J. Education as a university study. Columbia University Quaterly: 1907. №3. P. 284-290.
3. Dykhuizen L. The Life and Mind of John Dewey. Carbondale: Southern Illinois University Press, 2017. 404 p.
4. Wirth A.Y. John Dewey as educator: His design for work in education (1894-1904). NY.: Robert E. Krieger Publishing Company, 2009. 326 p.

ДЕКОЛОНІЗАЦІЯ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ ЯК ОДНА ЗІ СКЛАДОВИХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО МИРУ В УКРАЇНІ

Крайлюк Л. В.

*Рівненський державний гуманітарний університет
liubovkraiuk@gmail.com*

Російське образотворче мистецтво та мистецтвознавство, фінансовані імперіалістичною державою, упродовж останніх століть доволі ефективно виконують колонізаційну функцію. Сьогодні цей вплив приймає найрізноманітніші форми і методи, часто відмовляючись від прямих ідеологічних висловлювань на користь гібридних засобів soft power. На пострадянському просторі саме Україна зазнала найбільших втрат – знищення мистецької та наукової еліти, руйнація артефактів були важливими і дієвими чинниками етноциду. Актуальність ментальної деколонізації українців у царині мистецької освіти загострюється з кожним днем російської військової агресії, що триває вже понад десятиліття.

Проблема руйнації українського образотворчого простору як складової комплексної експансії Росії розглядалася мистецтвознавцями О. Федоруком, Р. Яцівим, О. Голубцем, О. Роготченком та ін., філософами М. Поповичем, В. Кебуладзе, В. Єрмоленком та ін, соціологами Р. Марутян, А. Дацюком, В. Абрамовим та ін. Як бачимо, проблема носить комплексний характер, і тому метою пропонованого дослідження є аналіз імплантації висновків вищезазначених науковців та їхніх колег у практичну площину вищої мистецької освіти на прикладі направленості наукових пошуків випускової кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва імені Степана Шевчука Рівненського державного гуманітарного університету.

Брутальне присвоєння мистецької спадщини, що розпочалося майже тисячоліття тому злодіяннями Андрія Боголюбського, набуло катастрофічних масштабів у ХХ – ХХІ століттях. Перелік злочинів імперської Росії чекає на виокремлення, аналіз, доповнення та систематизацію, хоча вже сьогодні він налічує десятки томів. Відновлення цілісності українського мистецького простору в історичній ретроспективі, викриття російських міфів та фактів нищення культурних пам'яток українського, польського, кримсько-татарського та інших народів є важливою складовою наукових пошуків викладачів кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва імені Степана Шевчука та здобувачів вищої освіти. Серед найвагоміших здобутків протягом тридцятилітньої історії кафедри слід відзначити монографії: професорки, докторки історичних наук Руслани Шеретюк «Мистецька спадщина ордену піарів на Волині», «Музичне мистецтво в навчальних закладах ордену піарів на Волині в контексті культурних практик модерної доби», «Pietas et Litterae» («Благочестя та освіта»). Культурно-освітня діяльність ордену піарів на Волині (кінець XVII – перша третина XIX ст.) (у співавторстві з Н. Г. Стоколос); Любові Крайлюк «Ніл Хасевич в українському мистецтві»; Іванни Токар «Марта Токар: шляхи до творчої мрії», «Відтворення